

SANDARA

LITHUANIAN

NEWSPAPER

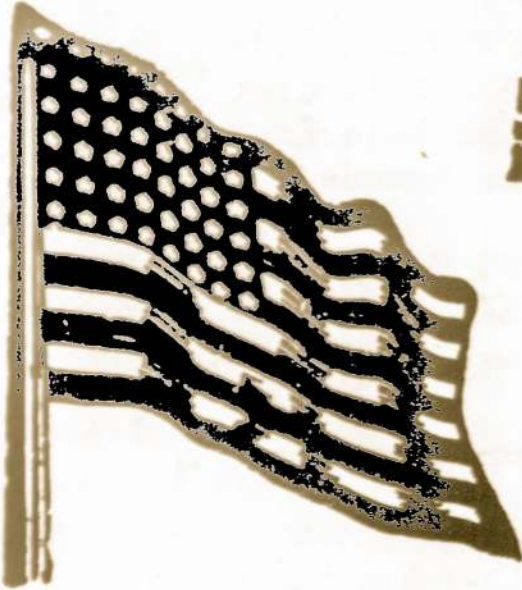
EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

Sandara (USPS 480-880)

PRICE 40 CENTS

BALANDŽIO 2 - APRIL 2, 1979

NR. 5.

Linksmų Velykų švenčių!

Velykos — Laisvės pavasaris — Viltis į Lietuvos prisikėlimą

Žmonės senovėje daug daugiau priklausė nuo gamtos malonių, negu mes. Žiema slėgė daug sunkiau negu dabar. Todėl nenuostabu, jei pirmieji pavasario reiškiniai buvo sutinkami džiaugsmingai ir net su tam tikromis apeigomis.

Šiame pavasario sutikime ir sveikinime glūdi visa dabartinių švenčių prasmė. Grįžta mieloji saulutė, tirpindama sniegą ir ledus. Atbundanti gamta nusikrato savo engėjo ir atgauna laisvę. Šviesa laimi ir triumfuoja.

Šį persilaužimą ir pavasario atėjimą mūsų protėviai atžymėdavo ne vien tikybinėmis ceremonijomis, bet ir pasilinksminimais, vaišėmis, sveikinimais. Ta proga išgerdavo nemažai alučio, midaus.

Jaunimas vaikščiodavo iš vienos sodybos į kita, dainuodami ir sveikindami kits kita.

Šių švenčių proga pasireiškia žmonėse optimizmo, pasitikėjimo nuotaika.

Regimas šviesos laimėjimas padrasina kūrybinį darbą, skatina kovoti su priešingumais ir gyvenimo sunkenybėmis.

Ši Velykų švenčių ypatybė pasiliko gyva ir mūsų laikuose. Šiandien, kai tamsybės pajėgos uždengė ir prispaudė tiek daug kraštų ir milijonus žmonių, viltis į šviesos laimėjimą, į laisvės pavasario atėjimą, pasilieka stipri ir nenugalėta.

Šiuo žvilgsniu Velykų šventės suteikia mums naujo įkvėpimo, naujos vilties į Lietuvos prisikėlimą.

● Okupuotoje Lietuvoje, Mažeikiuose, tame gražiame Lietuvos kampelyje, baigiama statyti didžiulė naftos perdirbimo įmonė, kuri, kaip ir daugelis kitų įmonių, tarnaus sovietų ekspansiniams interesams. Nevalytoji nafta į Mažeikius bus pristatoma vamzdžiais iš Rusijos gilumos - Uralo bei Pavolgio. Įmonė užims tūkstantį hektarų plotą ir reikės didelio personalo, kurio didelė dalis, žinoma, bus rusai - atėjūnai.

● Vilniuje lankėsi gausūs užsieniečių būrys, lydimas Maskvos palydovų. Tai buvo komunistai iš Rytinės Vokietijos, Lenkijos, Čekoslovakijos, Vengrijos, JAV, Argentinos ir kt. kraštų, sovietų propogandos bendradarbiai.

Israel's Begin

Israelio ministras pirmininkas BEGIN

● Washingtonė iškilmingai pasirašyta EGIPTO - IZRAELIO taikos sutartis, kurios atsiekimui lemiama vaidmenį suvaidino prez. J. Carteris. Ilgos ir sunkios darybos kartais buvo pastačiusios jo paties ir JAV prestižą į didelę riziką. Sutartis laikoma pagrindu taikai Artimuosiuose Rytuose, nors dar teks padėti pastangų visų problemų išsprendimui.

Egypt's Sadat

Egipto prezidentas SADAT

VLIKO valdybos pirm. dr. K. BOBELIS ir ALT pirm. dr. ŠIDLAUSKAS

STATE DEPARTAMENTE

Washington, D. C. — Kovo 23 d. Valstybės dep. paskretorius Europos reik. Robert L. Berry priėmė Amerikos Baltų jungtinio komiteto delegaciją, kurioje dalyvavo Amerikos Estų taut. tarybos pirm. Juhan Simonson, Latvių Tarybos pirm. Janis Riekštins su savo pagalbininkais, A. Liet. Tarybos pirm. dr. K. Sidlauskas ir Vliko pirm. dr. K. Bobelis.

Be paskretoriaus, dar dalyvavo kiti valst. dep. pareigūnai ir įvairių žinybų atstovai. Po valstybės pasekr. Europos reikalams pareiškimų buvo diskutuojama eilė pabaltiečiams rūpimų reikalų. Tarp iškilusių klausimų buvo svarstomi Amerikos nepripažinimo politika Pabaltijo valstybių aneksijos atžvilgiu, Pabaltijo valst. diplomatinė atstovybių padėtis, diplomatinė atstovybių pradžios, žmogaus teisės ir disidentų klausimas Pabaltijo valstybėse, Madrido konferencijos perspektyvos ir 1980 m. olimpiados dalis, įvykstanti ok. Estijoje. Taip pat buvo keliami klausimai Radio Liberty ir Free Europe reikalingumas pavergtiems Pabaltijo kraštams.

UŽ LIETUVĄ, UŽ LAISVĘ, UŽ DIEVĄ!

Antanas Kalinauskas 14 metų amžiaus, gimęs 1957 metais

Š. m. rugpiūčio 10 sukanka dveji metai, kai susidegino AN-TANAS KALINAUSKAS. A. Kalinauskas gimė 1957.

Jis žavėjosi R. Kalantos auka, buvo religingas. Prieš išvykdamas į kariuomenę, 1975 rudenį atliko išpažintį. Tarnavo Latvijoje, Gulbino mieste.

1976 liepos mėnesį A. Kalinauskas iš kariuomenės pabėgo. Jis visada buvo patriotiškai nusiteikęs ir sakydavo, kad okupantam netarnausias. Įkalbėtas grįžti, kartu su motina važiuoja į savo karinį dalinį. Atvykęs į kareivines, 1976.VIII.10 jis apsipila benzinu, numeta kareiviškus drabužius (prieš tai supiaustęs) viršinininkam po kojomis ir save uždega sušukęs: "Pošmatrite,

kaip garit litovec patriot! Za Litvu, za svobodu, za Boga! A vam služit nebudu! — Žiūrėkit, kaip dega lietuvis patriotas! Už Lietuvą, už laisvę, už Dievą! O jum netarnausiu!"

Šiai gyvybės aukai jis iš anksto ruošėsi.

Kadangi pas A. Kalinauską rado du bilietus traukiniu, todėl, užgesinę ugnį, iškvotė, kad geležinkelio stoty dar yra jo motina. Motina buvo ilgai tardoma. Po to jai leido jėiti į palatą, kur gulėjo sūnus Antanas. Jis kalbėjo: "Mama, dovanok už viską — aš mirsiu..." Mirė kita dieną — rugpiūčio 11.

Nors motina labai prašė leisti parsivežti sūnų į namus, bet neleido. Rugpiūčio 12 tiesiai iš lavoninės A. Kalinauskas buvo

palaidotas Gulbino mieste. Atsiveikinant neleido motinai net pabučiuoti sūnaus...

Tik po mėnesio davė leidimą Antaną iškasti ir palaidoti Lietuvoje. Iš Gulbino į Lietuvą karštą lydėjo "palydovai"... Ir Vilkaiviškį laidotuvių dieną taip pat ant kojų buvo sukelti milicininkai ir saugumiečiai, kad neįvyktų demonstracija.

V. Kalnius NUO REDAKCIJOS. V. Kalniaus žinutė yra giliai sukrečianti. Reikia, kad Lietuva ir pasaulis geriau pažintų šį patriotinį ir religinį jauno lietuvio žygį. Redakcija lauks išsamesnių žinių apie A. Kalinausko asmenį, įvykį ir jo aplinkybes. (AUŠRA, Nr. 12/52, 1978 rugpiūtis)

(Iš pavergtos Lietuvos pogrindžio spaudos - "Aušra" nr.12, 1978 m. rugpiūčio mėn.)

Susideginęs Antanas Kalinauskas karste. Šalia jo motina ir brolis. Mirė 1976 rugpiūčio 11. Apie jį rašo Aušra nr. 12, 1978 m. rugpiūčio mėn. Nuotrauka gauta iš Eltos Informacinės Tarnybos

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$7.00 Suvienytose Valstybėse metams \$7.00
In Foreign Countries per year \$7.00 Užsienyje metams..... \$7.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

ROCKFORD, ILL. Lietuvos nepriklausomybės atstatymo 61 metų minėjime dalyvavo iš Chicago Vyt. Didž. Šaulių rinktinės šauliai, nežūrint šaltos žiemos ir daug sniego. Nuotr. A. K. J. Šauliai su vėliavomis žygiuoja į Šv. Petro ir Povilo bažnyčią pasimelsti už Lietuvą. Minėjimas vyko vasario 18 d. Lietuvos klubo namuose Rockforde, Ill. Ta proga skaitė paskaitą "Varpo" redaktorius Antanas Kučys. (Nuotr. Ciprijono Genučio)

ROCKFORD, ILL. Vasario 16 minėjime meninę programą atliko solistė Audronė Gaiziūnienė, akompanuojant muz. Jim Angels.
(Nuotr. Ciprijono Genučio)

IŠ PAVERGOTOS LIETUVOS

Neseniai Vakarus pasiekė vieno Lietuvos pogrindžio laikraščio - "Aušros" - 12 nr., dataotas 1978 m. rugpjūčio mėn. Jame yra daug nepaprastai įdomios medžiagos.

Pvz., pateikiamas V. Petkaus bylos protokolas, 30 liudinių sąrašas, jų pasisakymų ir apklausinėjimų aprašymas. Tai išsamiausias iki šiol pasirodęs Petkaus teismo dokumentas. Jo pakliuvimas į "Aušros" puslapius rodo, kaip giliai Lietuvos rezistencinis pogrindis yra infiltravęs okupacinių įstaigų tinklą. Plačiai aprašomas ir B. Gajausko teismas.

"Aušra" praneša, jog 1978 m. birželio 14-15 dd. "iniciatyvinė grupė" įsteigė "nepartinę, demokratiniais pagrindais veikiančią" Lietuvos Laisvės Lygą. Spausdinama Lygos deklaracija, anot kurios organizacijos uždaviniai bus: (1) religinės-tautinės ir politinės sąžinės ugdymas, (2) Lietuvos laisvės klausimo kelimas tarptautiniuose foruose. Lyga nrtures organizacinės struktūros - kiekvienas pilietis gali laikyti save jos nariu. Jos uždaviniams įgyvendinti sukurta aukščiausia Lygos institucija - Tautinė Taryba. Lyga kreipėsi į demokratinių valstybių bei kom. Kinijos vyriausybę dėl Lietuvos klausimo iškėlimo Jungtinėse Tautose.

Toliau "Aušra" informuoja, jog 1978 m. gegužės mėn. Maskvoje buvo suimti Romas Giedra, 1962 m. bandęs pabėgti iš Sovietų Sąjungos, ir jo žmona. Jie buvo atvežti į Vil-

niaus KGB. Kratos metu pas juos namie buvo paimta knygos ir pogrindžio spaudos leidiniai. Tuo pat metu Vilniuje buvo suimta eksperimentinių metalo piovimo staklių gamyklos programuotoja Zinaida Dapšienė, kurios likimas iki šiol nežinomas.

"Aušra" prašo informacijos apie likimus dviejų jaunuolių, kurie drauge su Egidijum Joaiciū 1977 m. lapkričio mėn. nuplėšė sovietinę vėliavą nuo Elektrografijos Instituto. Jonaitis buvo uždarytas į psichiatrinę ligoninę. Cemachovsko (Rytprūsijoje) psichiatrinę ligoninę tebekalinamas Henrikas Klimašauskas, apkaltintas "Gulago salyno" vertimu į lietuvių kalbą. Arvydas Čekanavičius uždarytas N. Vilniuje už literatūrinių veikalų rengimą.

Skyrelyje "Žinios" skelbiamas dokumentas apie Antaną Kalinauską, gimusį 1957 m., kuris 1976 m. rugpjūčio 11 d. Romo Kalantos pavyzdžiu susidėjo kariuomenės viršininkų akivaizdoje su šūkiu: "Žiūrėkit, kaip dega Lietuvos patrijotas! Už Lietuvą, už laisvę, už Dievą! O jums aš neatnausiu!" Priverstas tarnauti Raudonojoje armijoje Gulbenės mieste, Latvijoje, jis pabėgo iš kariuomenės ir buvo grąžintas atgal. Jį slapta palaidojo Gulbenėje ir tik po mėnesio motinai buvo leista iškasti ir palaidoti Vilkauską. Šią žinią patvirtina dvi fotografijos: viena jų vaizduoja 14-metį Kalinauską, o kitoje matome jį pašarvotą, su apdegusiu veidu, kareivinėse.

A.L.T.SANDAROS CENTRO VALDYBA:

Povilas P. Dargis, pirmininkas
Aleksandras Chaplikas,
Pirmasis vice-pirm.
Julius R. Kuzas,
Antrasis vice-pirm.
Grožvydas Lazauskas,
sekr. ir redaktorius
Hildė Kuzienė, išdininė
Juzė Gulbinienė, išd. pav.

Teisėnės patarėjas:
dr. K. Šidlauskas

VICE PIRMININKAI:

Vladas Bajerčius
dr. Algirdas Budreckis
dr. Vytautas Dargis
Alena Devenienė
Casey Oksas
Vyto Uzys

IŽDO GLOBĖJAI:

J. Kapačinskas
H. Čižauskienė
H. Buchinskienė

KONTROLĖS KOMISIJA:

Jonas J. Galminas
Ona Jagėla
Ant. Sukauskas

ŠVIETIMO KOMISIJA:

Ant. Andriulionis
Bronius Bajerčius
Edvina Yankus

A.L.T. SANDAROS CENTRO
ADRESAS: 840 West 33rd St
Chicago, Illinois, 60608

SANDAROS REDAKCIJA

Redaktorius: G. J. Lazauskas
Redaktoriaus pavaduotojai: P. Bružas,
E. Boreika, Ign. Andrašiusas
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė,
dr. A. J. Gusenas, B. Brazdžionis,
Leo Venckus, R. Rudys
Redakcijos nariai: P. Venclova, Juo-
zas Kapačinskas, K. Tautkus.
Redakcijos telefonai: (312) 927-4789
arba (312) 543-8198

SANDAROS ADMINISTRACIJA

Administratorė: Edita Rimkienė
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos telefonai:
(312) 927-4789 Pirmadienį, Antradienį
ir Trečiadienį 10 val - 12 val.
ir 1 val - 6 val. p.p.
Kitu laiku, esant svarbiam reikalui,
galima skambinti (312) 543-8198.

SANDAROS BENDRADARbiai

Dr. Alg. Budreckis, Alg. Budreckas, Jonas Bernotas, Vladas Bajerčius, Bronius Bajerčius, Aleksandras Chaplikas, Povilas P. Dargis, Alena Devenienė, Pearl Jasis, Ona Jonikienė, Alfonsas Giedraitis, Zigmas Gura, K. Baltruonis, J. Krasinskas, Teodora Kuzienė, adv. Charles Kal, Jonas Kutra, M. Mackevičius, Vyt. Mačys, L. Obolėnas, P. Petrusaitis, Juozas Ruokis, Juozas Škeivys, A. Sukauskas, Vyt. Širvydas, P. Šulcas, M. Tamulėnas, P. Turūta, Ar-
jas Vitkauskas, Jurgis Žilinskas,
Vikt. Motušis, St. Paulauskas ir kt.
Fotografi: Ciprijonas Genutis, M. Nagys,
Juozas Tamaševičius, V. Noreika,

TALKINTINKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

ALGIRDAS BUDRECKAS

Laisvės Lietuvai

Kalantos širdyje užvirė kraujas,
Didiesiems keliant tostų už taiką.
Protesto ženklan susidėgint ryžos,
Už apgaulę ir melą prakeiktą.

Liepsnų apgaubtas Romo kūnas —
Simbolis kančių Lietuvos.
Jo ryžtas bylos ateinančioms kartoms, —
Jis žuvo už laisvę tautos.

Išdegintos žaidzos juo kūne
Ir aimanos tremtinių dėl tėvynės.
Ten trenkia perkūnas kiekvieną,
Už skriaudas ir tautos genocidą.

Laisvės Lietuvai! — reikalavo Kalanta,
Sūnus patriotas pavergtos Lietuvos.
Kankinys paliko amžiną paminklą,
Kaip reik kovot ir mirt dėl tautos.

1978 m. gruodžio mėn. Vilniuje buvo areštuotas Romas Ragaišis (gimęs apie 1940 m.) Jis buvo vėš politinis kalnins, praleido apie 5 metus lageriuose 1950 pabaigoje 1960 pradžioje. Jis Petkaus procese atsisakė duoti parodymus, už ką ir buvo nuteistas 6 mėn. patisomojo darbo stovyklai, sulaukiant 20% jo uždario.

Zita Kirsnauskaitė, duktė Stasio areštuota už tikybą gruodžio 1 d. 1978 m. Rygoje (Aptekas gatvėje Nr. 1.)

Estų žurnalas "Voitleja" išėina užsienyje, praneša, kad ištuštėjusią Karelijos sritį mėginama apgyvendinti estais. Estai, kurie vyksta tenai į darbus (daugiausia melioracijos), pagal susitarimą gauna įvairiausių palengvinimus - butus, padedama jiems perkelti šeimas. Ryšium sutuo okupuotoje Estijoje estų skaičius vis mažėja.

• Kas bėga nuo lietuviškos spaudos, bėga nuo savo tautos

SANDAROS PARENGIMAI

Anksčiau skelbta, kad Sandaros pavasarinis pobūvis bus balandžio 29 d. Lietuvos Vyčių salėje, Chicagoje. Paaiškėjus, kad tą pačią dieną NAUJIE-NOS rengia Martinique salėje savo 65 metų sukakties paminėjimą, - todėl SANDAROS PAVASARINIS PARENGIMAS NUKELTAS į gegužės 26 dieną, šeštadienį, Memorial Day išvakarėse. Tikimasi, tada atvyks daugiau iš kitų miestų, kartu dalyvauti ir MYKOLO VAIDYLOS paminklo atidaryme. Rudeninis Sandaros pobūvis įvyks spalio 7 dieną, sekmadienį, Lietuvos Vyčių salėje, kada bus paminėta Sandaros įsteigimo 65 metų sukaktis.

SANDAROS SEIMAS, taip pat ir TMD, įvyks liepos 4 d. ilgame savaitgalį Clevelande, kur tuo pat metu vyks SLA SEIMAS.

Tikimasi, kad ir atskiros Sandaros kuopos šiais metais rengs daugiau parengimų, tikslu paremti Sandarą bei Sandaros organą - laikraštį.

Vilniaus universitetui 400 metų

1979 m. Vilniaus universitetui sukanka 400 metų sukaktis. Tai reiškia, jog Vilniaus universitetas yra vienas seniausių Europoje, senesnis už bet kurį rusų ir daugelio Europos universitetų. Gaila, kad šia garbinga sukaktį universitetas turės švęsti niūriose okupacijos sąlygose. Vienaip jis atžymimas okupanto, kuris klastoja mūsų istoriją ir visai kitaip jis būtų atšvestas laisvoje Lietuvoje.

Okupantas siekia sukurti naują inteligentų žmogaus tipą, išauklėtą marksistinėje dvasioje. Nepaisant to, kokią šaką jaunuolis bestudijuotų, jis yra labai apkraunamas marksizmo-leninizmo „mokslais“ ir jų neišklausęs atitinkamai pažymiais, negali gauti diplomo. Todėl sovietai taip labai skatina mokslą ir propoguoją įvairius kursus, kad „apsviestu“ mūsų tariamais krevitikius. Pagal jų filosofiją, nesusipažinusiam su marksizmu-leninizmu ir ratai sukasi į priešingą pusę.

"Aušroje" skaitome ilgą 17-mečio moksleivio atvirą laišką savo bendraamžiams. "Mes - jaunimas - minkščiau sia tautos dalis", rašo jis. "Todėl mus ir pasirinko svetima žalojanti įtaka". Jis aštriai kritikuoja sovietinėje sistemoje klestintį melą, biurokrtiją, fanatiizmą ir kviečia Lietuvos jaunimą ugdyti savyje laisvės idealą, būti tiesos kariais.

Straipsnyje "Okupacijos ir kolonizacijos Lietuvoje" pateikiamos ištraukos iš LTSR Ministrų Tarybos nutarimų, reikalaujančių kovoti prieš venerines ligas ir prieš augančius nusikaltimus Lietuvoje. Tvirtinama, kad plečiant rusifikaciją, į Lietuvą plaukia vis daugiau nusikaltėlių, valkatų, lengvos duonos ieškotojų; Vilnius pradeda pirmauti pagal nusikaltėlių skaičių. Straipsnyje "Rusinio programa Vilniaus universitete" pateikiama dokumenta ištrauka, rodanti kaip rusinamas Vilniaus universitetas ir kitos lietuviškos mokyklos.

Skyrelyje "Atsiminimai iš Gulago salyno" P. Saunoris rašo apie rakiškietį Petrą Skukaitį ir karnietį Antaną Juškevičių, kurie 1950 m. žuvo kankinių mirtimi Magadano koncentracijos stovykloje. Jie bandė pabėgti, bet buvo sugauti ir žiauriai kankinami. Lagerio komendantas laužė jiems rankų ir kojų kaulus, paskui nušovė, o prieš melantį jų kūnus į apleistą šachtą, plaktuku sudaužė galvas.

(Elta)

SVEIKATA BRANGUS TURTAS

Rašo Dr. A. J. Gusenas

ANESTEZIJA - APMARINIMAS

Skaumas nuo pat primityvės epochos buvo didžiausias ir negailestingiausias žmogaus priešas. Jis be skirtumo kankino turto, mokslinčių, skurdžių ir kt. Visi skausmo bijojo. Taigi, gydytojai, chemikai pradėjo tyrinėti ir ieškoti būdų skausmo pašalinimui.

Iš žilos senovės istorijos žinoma, kad skausmo panaikinimui buvo vartojama Indijos kanapių viršgalvės, opiumas, pusžalių aguonų pienas. Be to, dar skausmui mažinti buvo naudojama alkoholis, tabakas, kafeinas ir koki lapai. Beje, arabai ir žydai vartoja mandragorą.

Senovės žmonės akiai tikėjo, kad skausmas yra Dievo rykštė žmogui bausti už jo papildytas nuodėmes. Kunigai žmonėms skelbė, kad skausmo sumažinimas yra prieštaravimas Dievo įstatams ir jo šventai valiai.

Gydytojui Y. James Simpson pavyko pritaikyti bendram apmarinimui chloroforma. Jis migdė gimdyves sumažindamas joms skausmus. Tada prieš jį sukilo ne vien tik jo kolegos - gydytojai, bet ir dvasiškiečiai, kurie sakė, jog Dievas ištremdamas Ievą iš rojaus, pasakė: "Skusmuose gimdysi vaikus". Manding, buvo aišku, jog visi gydytojai, kurie praktiko anestezią, buvo vadinami eretikais, bei priešais Dievo patvarkymui.

Kunigai bažnyčiose iš sakyklų viešai pasmerkė anestezią atradėjus, juos iškeikė, išvadino "bedieviais", "eretikais".

Man prisimena, kai augau Lietuvoje, tai ir mano tėvas buvo apšauktas Griškabūdžio klebono iš sakyklos "bedieviu", "cililiku", už švento rašto skaitymą. Šventas raštas buvo leistinas skaityti tik dvasiškiams, o ne paprastam piliečiui.

Daugelis kunigų net atvirai pasakė, jog skausmo mažinimas eterio arba chloroformos pagalba, tai tikras įrankis šėtono rankose. Tūli jį sakė, jog anestezią pašalina Dievo baimę, ir nelaimės momente žmogus šauksis ne į Dievą, bet į gydytoją.

Manding, medicinos progresas ir anestezijos atradimas nenusikalto Dievo patvarkymui. Štai 1957 metais, gydytojams posėdžiaujant Romoje, popiežius Pius XII atėjo ir jiems pasakė, jog skausmo sumažinimas yra Dievo leistas.

Šiandien stacionarinėse yra net specialistai anesteziologai ligoniams migdyti. Nūnai vis atrandami nauji anestetikai, nauji preparatai, nauji metodai jiems administruoti: vieni jų išvirkščiamai tiesiai į gyslą, o kiti įkvėpuojami su oru.

Anksčiau surasti kokainai, novokai - nai, nūdien yra labai išstobulinti ir plačiai naudojami odontologijoje dantų dirginiams užmarinti, taisant, gręžiant ar raujant dantis. Novokainas teikia visas gerąsias ypatybes ir nesukelia jokių neigiamų veiksnių.

Novokainas yra apšiai vartojamas šių dienų dantų gydytojų veik visoms burnos operacijoms. Seniau pulpai numarinti ir pašalinti buvo naudojamas arseniko pastas.

Jurgis GLOVECKAS

MININT MIRTIES METINES

*Kaip šalia šviesos yra tamsa,
taip ir mirtis yra ties gyvybe
Vydūnas*

JURGIS GLOVECKAS

Prieš metus, 1978 m. balandžio 5 d., Kalifornijoje, Sun City, mirė gilios atminties Jurgis Gloveckas, sulaukęs 76 metų amžiaus, gimęs Lietuvoje, Marijampolės apskr., Daukšiuose.

Jis savo noru pasirinko senovės lietuvių laidojimo būdą: palaikai buvo sudėginti ir palaidoti Paris kapinėse, Calif. Paliko liūdinti žmona Petronėlė, 3 broliai ir 2 seserys Lietuvoje, Brolio sūnus Grožvydas Lazauskas su šeima, gyv. Addison, Ill., sesers duktė Pearl Jasis, gyv. Kentucky valstijoje, ir kiti giminės, draugai ir pažįstami.

Jurgis Gloveckas, atitarnavęs Lietuvos kariuomenėje, vedė Petronėlę ir dar Nepriklausomos Lietuvos laikais išvyko į Kanadą.

Kanadoje šiek tiek prasigyvenęs, atvyko nuolatiniam apsigyvenimui į gretimą Ameriką.

Išsikūrė Chicagoje ir gana ilgą laiką vertėsi mėsos prekyboje. Prie Marquette Parko turėjo savo namus.

1949 m. iš Vokietijos atsikvietė savo gimines Eleną ir Grožvydą Lazauskus ir jiems daug padėjo.

Petronėlė ir Jurgis Gloveckai įsijungė į SLA, Tėvynės Mylėtojų Draugijos ir kt. organizacijų veiklą, įsigijo Chicagoje daug gerų draugų.

Tačiau, po kiek laiko jie pardavė Marquette Parke namus ir išsikėlė į Los Angeles, Calif., ten vėl buvo nusipirkę namus.

Kiek laiko pagyvenęs Los Angeles, persikėlė į netoli esamą Sun City, kur vėl, dėl savo draugiškumo, susidarė jausmų gyvenimo aplinkybės.

Jurgio Glovecko draugai jį širdingai prisimena, ypač tuos senus kartu praleistus laikus.

DIEVO KARALYSTĖS ŽINIOS

Tęsinys 33

4 - Pasaulinės Valdžios Išpranašautos. Nebukatnezaras sapnavo tokį sapną, kurio pabudęs jis nebegalėjo atsiminti. Jis buvo paragintas atvesti pas save Danielių, kuris galėjo ne vien priminti Karaliui jo sapną, bet ir išaiškinti Jam.

Danielius aiškino, kad sapne Karalius buvo matęs stovylą panašią į žmogų. Šita stovyla turėjo aukso galvą, sidabro krūtinę, varinį pilvą ir strėnas, ir geležines blauzdas; kojos gi buvo iš geležies sumaišytos su moliiu.

Minėtame sapne Karalius matė akmenį be rankų išluptą iš kalnų; ir tasai akmuo trenkė stovylai į kojas ir apvertė ją. Stovylai apvirtus ji buvo visai sutriuškinta ir vėjas išnešiojo, kaip pelus ant lauko. Po to tas akmuo, kuris sudaužė aną stovylą pradėjo augti ir augo kol pasidarė dideliu kalnu, kuris pripildė visą žemę.

Danielio išaiškinimas šito sapno yra vienas iš nuostabiausių dalykų visoje Biblijoje, nes jis teisingai parodo pagcnių istoriją, prasidėjusią su nauja Babiloniška valdžia ir nusitęsiančia per ilgą metų eilę, net iki mūsų laikų. Dieviškame išaiškinyje pranašas pažymi Babilonišką karalystę, kuri buvo atvaizduota "aukso galva". Babilono karaliui Danielius tarė: "Tu esi karalių karalius ir dangaus Dievas davė tau karalystę ir stiprybę, viešpatavimą ir garbę, kuriame tik gyveno žmonių vaikai ir lauko žvėrys; dangaus paukščius jis davė tau į rankas po tavo valdžia; taigi tu esi auksine galva."

Pirmo Dievas buvo suteikęs malones ir pripažinęs tik žydų tautą. Bet dabar žydai buvo padaryti Babilijono pavaldiniais; Babilijono karalius buvo Dievo pripažintas kaip pirmas ilgoje eilėje pagoniškas valdovas, kuris per ilgą laiką turėjo laikyti žydus savo kontrolėje ir sau pavergtus, ir tai su dievišku pritarimu. Taigi čia ir buvo pagonų laikų "prasidėjimas". Bet Danielius nepabaigė savo pranašystės su parodymu, kad Babilijonas buvo "aukso galva". Jis dar pasakė Nebukatnezarui, kad po jo karalystės išgriovimo iškilis kita dvejiopa karalystė, kurios vaizdas bus dvi sidabrinės rankos. Pasirodo, kad tai buvo Medo-Persijos Karalystė, kuri už kelių metų nugalėjo Babilijoną.

KAS IDOMAUAJATĖS APIE TIESĄ, MES PRISIŪSIM V E L T U I K N Y G A - "Dievo Amžių Planas", 374 puslapių.
K r e i p k i t ė s šiuo adresu:

LITHUANIAN BIBLE STUDENTS
550 Sycamore Rd.
La Salle, Illinois, 61301

NORINTIEMS KELTIS Į CALIFORNIJĄ

Lucernos slėnis yra apie 2 valandos kelio nuo Los Angeles ar Santa Monikos. Nors nuolatiniai gyvenančių lietuvių čia dar maža, bet vis daugiau atsiranda tokių, kurie perkasi slėnio dykumoj nuosavybes ateičiai ir atvažinėja čia savaitgaliais ar atostogom (kaip pvz. dr. M. Gimbutienė ar dr. J. Žirgulinė). Slėnis yra 3000 pėdų aukštumoje ir yra apsuptas 7000 pėdų aukštumo kalnų. Kalnuose žiemą galima slidinėti. Vasarą ten stovyklauja lietuviai skautai. Klimatas yra labai įvairus ir jaučiasi maloni metų laikotarpių kaita. Žiemą iškrenta sniego, pavasarį viša dykuma marguliuoja geltonais ir rausvais žiedeliais. Sąlygos daržininkauti ir sodininkauti yra ypač palankios. Vanduo yra tyras, šaltinis. Didelis plaukymo baseinas yra atidarytas nariams apie 6 mėnesius. Vasaros karščiai yra lengvai pakeliami, nes labai sausa. Yra didelis klimato skirtumas su Palm Springs ir Desert Hot Springs, kurie yra

pasiekiami automobiliu per valandą ir kur galima imti mineralines vonias bei maudytis ir žiemą.

Nors Lucernos slėnis yra arti prie Los Angeles, nėra nei smogo, nei mašinų judėjimo, nei turistų. Vietovė kur gyvena lietuviai labai saugi ir vasarą miegama prie atidarytų langų. Kainos, lyginant su kitom Californijos vietovėm, dar labai žemos. Galima įsigyti pusanatro akro sklypą su vandeniu už 3 tūkstančius ir mažesni namelį už 25 t., didesnė rezidenciją už 40-50 t. dolerių. (Tuo tarpu, Santa Monikoje nerasi rezidencijos be 200 t. dol.).

Norėdami prisitraukti daugiau lietuvių kaimynų, vietiniai gyventojai pataria rašyti Danai Vasiliauskienei, SRB 672 G, Lucerne Valley, CA 92356, kuri mielai suteiks daugiau informacijų apie šį "aukštos dykumos" slėnį, patrauklų visiems, kurie myli tylą, gamtą ir švarų saują orą

(Iš "Draugo")

Just join the Payroll Savings Plan and buy U.S. Savings Bonds.

Then, when you want to buy a car or house, you'll have the down payment all sewn up.

You see, the Payroll Savings Plan puts a little aside from each paycheck to buy Bonds. Automatically.

Painlessly. And before you know it, your savings will look mighty impressive. (Enough to impress a car salesman or real estate agent.)

So join the over 9½ million Americans who take stock in their country. Buy U.S. Savings Bonds.

And put your money down on America.

Series E Bonds pay 6% interest when held to maturity of 5 years (4½% the first year). Interest is not subject to state or local income taxes, and federal tax may be deferred until redemption.

Take stock in America.

REMKITE "SANDARĄ" ir visus tuos, kurie skelbiai Sandaros laikraštįje

BALTIC BAKERY

4627 SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois
Tel. LA 3-1510

2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Tel. 737-6784

Savininkas JUOZAS ANKUS

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS - GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas - YArds 7-1741-2

MAŽEIKA & EVANS

Laidotuvių Direktorai

6845 SO. WESTERN AVENUE

TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MASINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

Laidotuvių Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

Telef.: GROvehill 6-2345-6

1410 South 50th Avenue, Cicero

Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Aikštė Automobiliams Statyti

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS

4343 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNUS

(LACKAWICZ)

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672

11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palco Hills, ILL. 974-4110

PHILLIPS - LABANAUSKAS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1009

TURIME KOPLYČIAS VISOSE MIESTO DALYSE

KAS NAUJO CHICAGOJ

ir mūsų lietuviškose apylinkėse

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

● Chicagos miesto administravimą, kaip atrodo, netrukus perims pirmą sykį istorijoje moteris, būtent - Jane Byrne. Nors rinkimai bus balandžio 3 d., tačiau visi duomenys rodo demokratų kandidatės Jane Byrne aiškia persvarą prieš silpnai besireiškiantį respublikoną Wallace Johnson.

Ponia Jane Byrne, kuri eilę metų buvo atsakinga miesto pareigūnė, atleista iš darbo už M. Bilandiko kritikavimą, gerai pažįsta miesto problemas ir kt., todėl, kaip išsireiškusi, žada miesto aparatą apvalyti.

MENIŠKAI STILIZUOTA VARGO MOKYKLA

INŽ. RAIMUNDAS MIŠAUSKAS, gyv. Stone Park, Illinois, savo laisvalaikį išnaudoja meniškams kūriniais. Jis jau yra suprojektavęs dvi VYTIS, KNYGNEŠĮ, vieną kitą skulptūrą (St. Charles Baromeo baz. Stone Parke) ir ta mėgiama darba tęsia toliau. Kaip tik šiuo laiku jis užbaigė savo dviejų metų meno kūrinį "Vargo Mokyklą", kurią siuvinės p. Jūratė Bukauskienė. Mišausko meno kūriniai - projektai yra pritaikyti siuvinėjimo meno technikai. Tad ir projektui "Vargo Mokykla" (amerikiečiai sakyti "Needle Point") yra panaudota kaveos medžiaga, kad būtų įmanoma sudėti visus komplikuočius spalvų niuansus ir padaryti dviejų dimensijų stilizuotą meno kūrinį, kuris reprezentuotų nemirštamą PETRO RIMSOS trijų dimensijų bespalvę "VARGO MOKYKLĄ".

Inž. Mišauskas panaudojo menininko Rimšos pagrindinę mintį, jos nepakeitė, suprojektavo stilingą kūrinį, pritaikė menišką siuvinėjimo spalvų derinimo technikai. Ne viena močiutė galės kūrinį patį išsiuvinėti ir padovanoti savo vaikams ar anūkams. Siūlų parinkimas ir adatos naudojimas dar nereiškia kanevo meno pasisekimą. Reikia didelio pasiryžimo ir eilės metų kantrybės. Paveiklo dydis, kanevos langelių stambumas, priklausau nuo dirbančio- čios meilės menininkui, pavalzduojant tautos tam tikrą vargo laikotarpį, motinos pasišventimą įskiepyti sūniui ar dukrai Lietuvos meilę, tautinę dvasią, išmokyti skaityti ir rašyti.

Tenka sveikinti sugebančius ką nors sukurti, neleidžiančius laisvalaikį be prasmės. K. T-kus

Mielas Tautietė, paskubink savo auką prisidėti prie MYKOLO VAIDYLOS paminklo pastatymo.

DIAL 911 IN CHICAGO FOR EMERGENCY POLICE, FIRE AND AMBULANCE
NON-EMERGENCIES: DIAL 744-4000

SOPHIE BARCUS RADIOJ ŠEIMA

ALDONA DAUKUS IR DUKRA SOFIJA

VISOS SOPHIE BARCUS RADIOJ PROGRAMOS IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 3:00 - 3:30 val. po piet. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEMlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE ● INCOME TAX ● NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

Office — 436-7878
Res. 476-5633

CHICAGO, Illinois 60629

VLADAS SIMAITIS, J. D.
Registered Broker

Take stock in America.

VLADO PUTVIO minėjimas Chicagoje kovo 4 d. Šaulių namuose. Rengėjai - Vyt. Didž. Šaulių Rinktinė.

V i r š u t i n ė j e nuotraukoje: Marquette Parko parapijos

kun. klebonas A. Zakarauskas prisiekina naujus šaulius.

A p a t i n ė j e nuotraukoje: Šaulių rinktinės jaunimo tautinių šokių

programos atlikėjus sveikina rinktinės pirm. V. Išganaitis.

Šaulių tautinių šokių grupei vadovauja Jūratė Jasaitytė.

(Nuotraukos Ciprijono Genučio)

Mokėdami prenumeratas už Sandarą pridėjo ir auką Sandaros Spaudos Fondui:
\$ 3 M. Tamulėnas, Racine, Wis.
\$ 3 Natalija Mašaitis, Westfield, Mass.
\$ 3 Besse Pavilonis, Chicago, Ill.
\$ 3 Stella Conrad, Chicago, Ill.

Visiems aukotojams dėkojame.

● "Lietuvos Aidių" radio programos 3 metų sukaktuvinė vakarienė bus balandžio 21 d. 7:30 v. v. Jaunimo centro kavinėje. Gros Stelmoko orkestras ir sesės Bilitavičiūtės su Levute išlildys meninę dalį. Pakvietimai gaunami "LA" raštiniėje, 2646 W. 71 st. ir Marginiuose. Maloniai kviečiame "Sandaros" skaitytojus.

● Mirus ELENAI BAGDŽIŪNIENEI, atjaučiame jos šeimą ir gimines. Veliionė visad tykiai daug dirbo. Kartu su vyru Juozu padėjo Marquette Parko Liet. Namų Savininkų organizacijai.

● "Sandarą" galima įsigyti Marquette Parke PARAMOJ ir BALIO BRAZDŽIONIO krautuvėj, 2646 W. 71 St.
(Balys Brazdžionis)

A L V U D E *****

Trečiadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais nemokamai tikrinamas kraujo spaudimas. Be to, trečiadieniais nuo piet priimami interesantai socialiniais reikalais ir kt.

● JULIUS R. KUZAS, jr., Prekybos Rūmų antrasis vicepirm. yra komiteto pirmininkas rengti Martinique salėje "Scholarship Awards Banquet". Banketas įvyks birželio 3 d., sekmadienį.

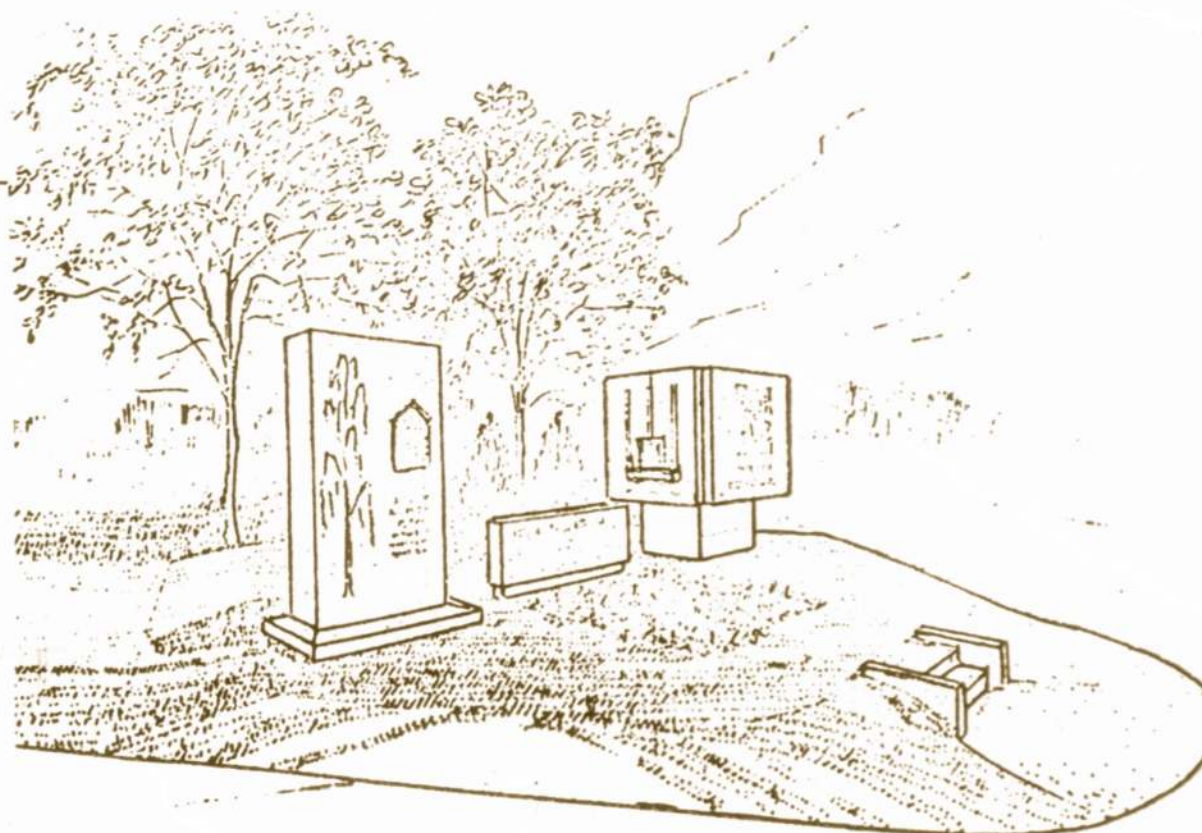
● SIMAS KUDIRKA išrinktas 1978 metų PASIŽYMEJUSIU LIETUVIŲ - "Man of the Year". Ši žymenį Simas Kudirka priims ILLINOIS LIETUVIŲ RESPUBLIKONŲ LYGOS metinio banketo metu, balandžio 28 d. 8 val. v. Lietuvių Tautiniuose Namuose, 6422 So. Kedzie Ave, Chicagoje.

● MELROSE PARK, ILL. SLA 125 kuopos susirinkimas įvyko kovo 24 d. Felicijos ir Juozo Urbelių rezidencijoje. Be kitų reikalų, kuopa paskyrė \$ 40 auką Prof. S. Kairio ir Kipro Bielinio paminklų statybai. Į Clevelande įvykstantį SLA seimą kuopos atstovu išrinktas G. J. Lazauskas.

● Lietuvių statoma Donizetti opera "Lucia di Lammermoor" bus balandžio 21, 22 ir 28 dienomis Maria mokyklos salėje.

● ALGIS REGIS ILL. Lietuvių Respublikonų Lygos vicepirmininkas, buvo vienas iš steigėjų Baltų - Slavų politinės organizacijos Chicagoje. Jis išrinktas šios org. vicepirmininku. Konstituciją org. paruošė adv. P. KAL.

D e š i n ė j e: Prof. Stepo Kairio ir Kipro Bielinio paminklai Chicagos Lietuvių Tautinėse kapinėse. Jų atidengimas įvyks š. m. Memorial dienoje, gegužės 27 d. Prof. St. Kairiui paminklą suprojektavo arch. Albertas Kerelis ir inž. Bronius Masiokas (dešinėje pusėje paminklas), o Kiprui Bielinui paminklą suprojektavo a. a. arch. Jonas Kova (paminklas kairėje pusėje). Paminklų išdėstymą atliko arch. Bronė Lukšaitė - Koviėnė.

PAMINKLAI PROF. KAIRIUI IR K. BIELINIUI

Dr. Jonas Valaitis prof. S. Kairio ir K. Bielinio paminklų komitetų vardu kviečia lietuvišką visuomenę savo auką prisidėti prie paminklų pastatymo. Auką siųskite vėjams komiteto pirm. JUOZUI SKORUBSKUI, 1634 S. 50 th Ave., Cicero, IL. 60650. Čekius rašykite: Prof. S. Kairys and K. Bielinis Memorial Committee.

Šaulių rinktinės jaunimo tautinių šokių grupė, vadovaujama Jūratės Jasaitytės, atlieka programą Vlado Putvio minėjime, surengtame Vyt. Didž. Šaulių rinktinės Chicagoje, kovo 4 d., Šaulių namuose. (Nuotrauka Ciprijono Genučio)

SIEJA

TAUTINĖS, DEMOKRATINĖS MINTIES ŽURNALAS

Prenumerata: 4 dol. metams.
NAUJAS redakcijos ir administracijos ADRESAS:

3346 West 65th Place,
Chicago, Illinois, 60629

Redaguoja redakcinė kolegija.
Leidžia Varpininkų Leidinių Fondas.
VLF nauja valdyba: Edvardas Boreiša,
Elena Rūkienė, Titas Briškaitis.

NAUJA LIETUVIŠKA RADIOJ PROGRAMA "LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio 9 val. vakare

ŠESTADIENIAIS 7 - 8 val. vakare.

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA.

ST. PETERSBURGE: 5:30-6.00 vakare

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

In the wake of Helsinki

Recent months have seen trials and savage sentences for members of the Public Groups to Promote Observance of the Helsinki Agreements in the USSR. These groups were careful to keep within Soviet law: all they did was to compile information on Soviet non-compliance with the human rights provisions of the Final Act of the Agreement on Security and Co-operation in Europe, signed in Helsinki on 1 August 1975 by 35 countries, including the Soviet Union. The first Helsinki Monitoring Group was formed in Moscow: others sprang up independently in Ukraine, Lithuania, Georgia and Armenia. Despite the careful, factual nature of their reports, the Soviet government, alarmed by the systematic documentation of its own repressive actions, and attention paid to the groups by the West, saw fit to imprison them.

Many members of the Helsinki Monitoring Groups are active religious believers. Here we feature those who are now imprisoned.

LEV LUKYANENKO
Ukrainian Orthodox
Born 1927
Ukrainian Group
Arrested 12 December 1977
Tried 17-20 July 1978
Charged with "anti-Soviet agitation and propaganda"
Sentenced to 10 years labour camp and 5 years exile

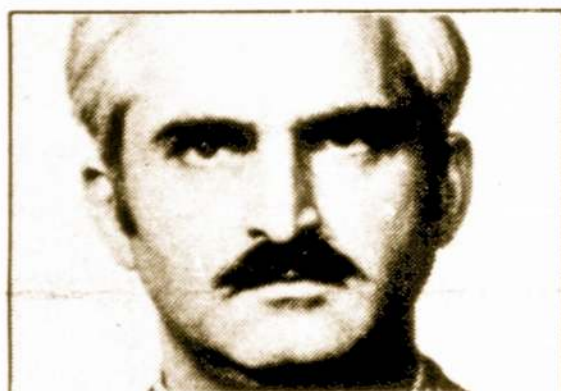
PETER VINS
Member of Baptist family
Born 1 May 1956
Ukrainian Group
Arrested 16 February 1978
Tried 6 April 1978
Charged with "parasitism"
Sentenced to one year in labour camp

VIKTORAS PETKUS
Roman Catholic
Born 1929
Lithuanian Group
Arrested 23 August 1977
Tried 10-13 July 1978
Charged with "anti-Soviet agitation and propaganda"
Sentenced to 3 years prison, 7 years labour camp and 5 years exile

ROBERT NAZARYAN
Armenian Apostolic
Born 7 April 1948
Armenian Group
Arrested 23 December 1977
Not yet brought to trial

MERAB KOSTAVA
Georgian Orthodox
Born 19 May 1939
Georgian Group
Arrested 7 April 1977
Tried 15-19 May 1978
Charged with "anti-Soviet agitation and propaganda"
Sentenced to 3 years labour camp and 2 years exile

ZVIAD GAMSAKHURDIA
Georgian Orthodox
Born 1939
Georgian Group
Arrested 7 April 1977
Tried 15-19 May 1978
Charged with "anti-Soviet agitation and propaganda"
Sentenced to 3 years labour camp and 2 years exile

ALEXANDER GINZBURG
Russian Orthodox
Born 21 November 1936
Moscow Group
Arrested 3 February 1977
Tried 10-12 July 1978
Charged with "anti-Soviet agitation and propaganda"
Sentenced to eight years in labour camp

ANATOLI SHCHARANSKY
Jew
Born 1948
Moscow Group
Arrested 15 March 1978
Tried 10-14 July 1978
Charged with treason
Sentenced to 3 years prison and 10 years labour camp

VLADIMIR SLEPAK
Jew
Born 29 October 1927
Moscow Group
Arrested 1 June 1978
Tried 21 June 1978
Charged with "malicious hooliganism"
Sentenced to 5 years internal exile

The Helsinki Monitoring Groups in the U.S.S.R.

by Peter Reddaway

Peter Reddaway is Senior Lecturer in Government at the London School of Economics and a member of Keston College's Council of Management.

The Conference on Security and Co-operation in Europe, held in Helsinki in 1975, had long been an important goal of Soviet foreign policy. However, the conference's "Final Act" would not, if the Soviets had their way, have said very much about human rights. But the Western delegations insisted on the inclusion of strong statements on the importance of human rights, including the right to practise religion freely.

Dissenters in the USSR had long been appealing to the authorities for greater freedom on the basis of the very similar provisions of the UN Declaration of Human Rights and similar documents. The difference this time was that the Final Act was brand new and signed by the USSR at a conference strongly sponsored by itself. Moreover, implementation of the Final Act was to be reviewed after two years by a follow-up conference in Belgrade.

The dissenters at once began to refer to the new obligations the Soviet regime had taken on itself, and soon the Helsinki Monitoring Groups were formed: first in Moscow, then in Ukraine, Lithuania, Georgia and Armenia. All the groups have been concerned about religious freedom, but most of all the first three: the last two have been weaker and have almost ceased to exist as a result of the severe blows inflicted on them by the KGB. By contrast, the Lithuanian group, which includes a Catholic priest, has led a vigorous existence, supported by a large section of public opinion, and has devoted much energy to documenting the regime's persecution of the church and the more active

believers. The Moscow group has issued strong statements about the persecution of Catholics, Pentecostals, Adventists, Baptists and members of other denominations.

The KGB has struck hard at all the groups, but with remarkable courage the three major groups have continued to be very active. New members have stepped into the shoes of those sentenced to long terms in the Gulag.

This is where the moral and practical support of serious organisations in the West like Keston has been invaluable, even decisive. Through its *Keston News Service*, its journal *Religion in Communist Lands*, its supplying of material to the mass media, the lectures and broadcasts of its staff and associates, Keston has provided a steady, committed and supremely well informed support, as the monitoring groups have been tested in the fire. Responding to requests for assistance from Western governments has been a significant new development, especially Keston's many-sided and widely acknowledged assistance to the US Congress's Commission on Security and Co-operation in Europe.

Nijolė Sadūnaitė

One of the best known unofficial publications in the USSR is the *Chronicle of the Lithuanian Catholic Church* which, since 1972, has been reporting Soviet persecution of religious believers in Lithuania. Nijolė Sadūnaitė was one of the Lithuanian Catholics who produced and distributed this journal. In June 1975 she was sentenced to 3 years in labour camps and 3 years internal exile. During her trial she showed herself to be a woman of remarkable spiritual stature whose attitude to the court itself was one of Christian charity. "I love you all as if you were my brothers and sisters," she told her judges, "and I would not hesitate to give my life for any of you. Today you don't need my sacrifice, but you do need to hear the truth spoken to your faces." According to Nijolė, the *Lithuanian Chronicle* had truthfully reflected atheist crimes against believers, and truth could not be conquered.

Nijolė Sadūnaitė is now in exile in Boguchany, a small village in Siberia. Although very weak after the labour camp, where she developed chronic bronchitis, a heart condition and cholecystitis, her letters are free from self-pity: "Thank you, good Lord," she writes, "for the beauty of nature; for the sparks of goodness in people's souls."

RUSSIA'S POLITICAL HOSPITALS

The Abuse of Psychiatry in the Soviet Union.
by Sidney Bloch and Peter Reddaway.

Hardback, 510 pages, Available in USA from booksellers.

NOTES FROM THE RED HOUSE

An eyewitness account by a Christian in a psychiatric prison.
by G.M. Shimanov.

Small paperback, 52 pages, Available from US publisher.

All the above can be ordered from: Keston College, Keston, Kent BR2 6BA, England.

(From Keston College Bulletin, Keston, Kent, England).

A Litany for victims of psychiatric abuse in the USSR

Fr. Lev Konin was forcibly taken to a psychiatric hospital for the third time in April 1977. Though released later, he has reportedly been threatened with re-internment. Yosyp Terelya, detained on 28 April 1977, is in Dnepropetrovsk psychiatric hospital. He has spent 15 of his 34 years in detention, as described in his book. Anatoli Ponomarev, first detained in 1970, is once again in Leningrad psychiatric hospital. Georgi Fedotov, detained for a few weeks in 1976, has reportedly suffered irreversible effects from the drugs with which he was injected.

Gennadi Shimanov, briefly detained in a psychiatric hospital in 1969, as described in his book*, was called in for psychiatric examination a few months ago. Alexander Semyonov and his wife were transferred from an ordinary hospital to a psychiatric hospital simply because the medical staff saw that they wore baptismal crosses. Georgi Musatov has reportedly been in a hospital near Moscow for many years, being given injections of sulphur. Lyubov Tsygankova, who in 1971 had already been incarcerated for 12 years, is a radiant Christian who seems to have a faith strong enough

to overcome the effects of drugs. Alexei Kotov and Faina Komarova were arrested and sent to psychiatric hospitals in 1972. Some reports say that Kotov has died. Fr. Mikhail Yershov has been reported to be in psychiatric hospital after more than forty years in labour camps, but some reports say that he too has died.

Details of other victims of psychiatric abuse are given in a carefully-researched book* by Sidney Bloch & Peter Reddaway.

* See book list

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

APDRAUSKITE SAVO TURTA-INVESTAVIMĄ - HOME OWNERS POLICY. IŠRŪPINAME VISUS KITUS APDRAUDIMUS PER TVIRTAS APDRAUDŲ BENDROVES. SAŽINGAI PATARNAUJAME VISIŠKAI NAMŲ PIRKIMO IR PARDAVIMO REIKALAIS.

Bell Realty & Base Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6455 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVJŲ KAILININKĄ CHICAGOJE

Įstatgos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP. MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

3333 So. Halsted St. Chicago, Ill. 60608. Telef. 254-3320.
2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. Telef. WA 5-2737.

Įvairių prekių pasirinkimas: automobiliai, Motociklai, šaldytuvai, maistas, doleriniai Certifikatai.
V. VALENTINAS

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorei p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS parėmimą būsim labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje. Jei jūsų adresas pasikeitęs, tai prašome pranešti mums ir seną, ir naują adresą.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 7 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.
Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS;.....

Velykos seniau ir dabar

Mūsų protėviai prieš daugelį šimtų metų sutikdavo pavasario šventę Velykas daug iškilmingiau negu mes.

Paruošimai maisto ir gėrimų prasidėdavo prieš trejetą, ketvertą savaitę. Kiekvienas stengėsi pasigaminti užtektinai alaus, midaus ir kitokių gėrimų. Kiaušiniai, kumpiai, dešros buvo taupomi iš anksto.

Didžiausias prieš velykinis visų rūpesnis — tai margučių dažymas. Kiekviena šeiminiukė stengėsi panaudoti nuosavus receptus, kad jos margučiai išeitų gražesni už kitus.

Vyras gi daugiausiai rūpėjo margučių stiprumas, kad jie galėtų pradaužti kitų kaimynų rinkinius margučius.

Sviestas, sūriai, virintas pienas nuo seniausių laikų jau būdavo dalimi švenčių puotos. Kai kur iškepėdavo vištų, žąsų arba laukinių paukščių.

Iki 16-jo šimtmečio dar buvo madoje paskersti taurą ir pasidalinti jį tarpe keletos šeimų.

Mainosi laikai, mainosi ir papročiai. Šiandieniniai pasiruošimai Velykoms jau nebesudaro tokio galvosūkiu, nes daug ką galima nusipirkti. Reta kuri šeiminiukė dabar kepasi ragaišius, gamina sūrius arba sviestą. Visokių gėrimų galima taip pat gauti.

Apie Velykų žaidimus, dainas, pasakojimus, šiandien netenka kalbėti. Visa tai mums parūpina radijas, televizija ir kt. Bet, ar toks mechanizuotas Velykų praleidimas yra smagesnis už praeitų laikų švenčių nuotaką — sunku būtų atsakyti.

Kaip zuikis pateko į Velykų puošmenas

Kaip žinome amerikiečiai naudoja zuikelį atvaizdavimui Velykų švenčių. Kokiu gi būdu jis pateko į tą garbingą vietą? Tai yra labai senų laikų palikimas.

Kadaise anglo-saksai skyrė šias šventes pavasario dievaitėi „Eastre“, nuo kurios irpačios šventės dabar vadinamos „Easter“. Tos dievaitės nuolatinis palydovas buvęs zuikelis. Todėl nesunku suprasti, kodėl jis įsimašė į šias šventes. Jo globėja, dievaitė pranyko, o zuikelis pasiliko ir užėmė jos vietą, kaip Velykų simbolis arba papuošalas.

LINKSMŲ VELYKŲ ŠVENČIŲ!

Pavasaris lipa į kalnus, sklaidžiasi šlaito lazdynas, čiurkšlėm upokšniai pilas — man Lietuva vaidinas, mėlynas tėviškės šilas.

Juokiasi vėjas užkimas, skrenda debesys švino, kalnų grūmoja galvos — man Lietuva vaidinas, kvepiančios tėviškės kalvos.

B. Rutkūnas

Velykiniai prietarai ir papročiai Lietuvos kaime

Senesniais laikais Velykų šventės buvo rišamos ir su ūkio darbais. Arimus Lietuvoje bandydavo pradėti dieną ar dvi prieš Velykas, nes tuomet javai gerai derėsią ir piktžolės neaugs.

Jeigu dėl tam tikrų aplinkybių su arklų dar negalima išeiti į lauką, tai ūkininkai bandydavo išraižyti būsimą arimą su botagu ar šiaip lazda. Ir tai jau skaitėsi lauko darbų pradžia.

Pirmas išvykimas su arklų buvo surištas su tam tikrom ceremonijom. Arkliai arba jaučiai buvo smilkinami žolelėm, ypatingai kadugiais, o jei tokių neturima, tai apibarstydamo ruginiais miltais.

Tokios ceremonijos apsaugodavo būsimą derlių nuo raganų keršto.

Jei arklas yra naujas, tai jį pertraukdavo per degančias žarijas arba paprastą ugnelę.

Pirmoje vagoje buvo apariamas duonos gabalas ar ir visas kepalas. Tai auka motinai Žemei ir priminimas, kad ji nešykštėtų gerų metų.

O kai artojas grįžta iš lauko, tai jį dažnai apliedavo vandeniu, kad netrūktų lietaus vasaros metu.

Jei prieš pat Velykas lyja lietus, tai tas reiškia, jog aruodai bus pilni.

Jei Didįjį Penktadienį sninga sniegas, tai derlius bus menkas.

Jei kuris Velykų metu yra užsirūstinęs, tam nesiseks laukų darbai.

Iš senovės raštų apie prūsų papročius žinome, kad pavasario šventėse merginos apsijuosdavo ilgą juosta, kurios abu galai buvo nukritę žemai, arba aprišdavo kaspinu. Tai buvo netiesioginis pasakymas savo berneliui, jog jį myli. Mat, iš kuklumo, merginos nedrįsdavo išreikšti tą jausmą žodžiu.

Jei bernelis irgi mylėjo ją, tuomet jam buvo aišku kas reikia daryti. Savo du geriausius draugus jis pasiųsdavo į merginos tėvų namus ir prasidėdavo rimtos kalbos paie vedybas.

Kartais tie piršliai, nujausdami, jog nebus pasipriešinimo iš tėvų pusės, „pavogdavo“ mergaitę ir jaunuosius apvedindavo.

Paukščiai pirmieji pajunta pavasarį

Pavasario nuotaką greitai pajunta ir užsilikę žiemavotvi paukščeliai. Jie tampa daug gyvesni ir judresni, pradeda linksmiau čiulbėti, sudarinėti poras.

Pirmieji pradeda sukti savo lizdelius žvirbliai. Iš tolimų kraštų pirmiausiai atskrenda varnėnai (špokai, šnekučiai) ir ima garsiai čiulbėti.

Varnėnas iš prigimties yra linksmas, judrus, gražiai skraido ir neblogai žeme bėgioja.

Anksti pavasarį grįžta ir gandrų (garnys, gužutis, storkus). Nuo senų laikų lietuviai ūkininkai gerbė jį, manydavo, jog jis atneša žmonėms laimę ir apsaugo trobas nuo gaisro.

Gandrai paprastai sustoja savo įprastuose lizduose, juos rūpestingai aptvarkydami.

Pempė taip pat greit atkreipia į save žmonių dėmesį. Einantį laukais ūkininką pempė mandagiai pasveikina savo įprastu „gyvi-gyvi“ balsu.

Zylė nulėkė ant palangės ir ėmė šaukti: Cyk, cyk, cyk!

Linksmos bus Velykos! Daugel kiaušiniukų, vien tik antiniukų, dailiai nudažytų, puikiai išrašytų! Cyk, cyk, cyk!

Vaikai nesuprato zylės kalbos, bet matė, kad ji smagi laukia Velykų, tai ir jiems buvo smagu.

A. Giedrius (iš Užburti keliai)

PAVASARIS

Nušvito pavasario skaisti saulutė Ant mūsų Tėvynės laisvos Lietuvos, Kvėpuoja gyvybės įgavus šalelė Aplėbta pavasario grožės gamtos.

Atbunda jau gamta iš miego ledinio, Ir puošia ją saulės linksmi spinduliai, Lengvai atsikvėpia lietuviuo krūtinė, Kad vaisių žad' duoti gimtį laukai.

Laukuose žaliej tik stiebias diegeliai Į šviesią saulutę, į dangų augėtai, Ir sveikin' pažįstamus laukus paukšteliai Nebuvę padangėse mūsų ilgai.

Kaip reikiąs gyvybė, ir oras sušyla, Ir puošias skubotai tėvynės laukai, Taip dvasioj išvargę lietuviai pakyla: Jam artimi jaučias laimingi laikai

Arėjas Vitkauskas

Margučiai žinomi Lietuvoje jau labai seniai. Rašydami apie lietuvių liaudies papročius ir buitį, juos mini jau XVI a. autorai. Juos mini Martynas Mažvydas, pirmosios žinomos lietuviškos knygos autorius.

XIX a. pirmoje pusėje dvarininkai įsakydavo savo baudiuoninkams sunėsti į dvarą po nustatytą skaičių gražiai papuoštų margučių, kuriais dekoruodavo vaisių stalus. Tokių žinių yra išlikusių iš Trakų apskrities.

Gausiai ir puikiais pavyzdžiais šis margučių menas pasireiškė XIX a. pabaigoje ir XX a. pirmoje pusėje.

Margutis, kuris krikščionių siejamas su Velykų šventėmis, o ką kur su Sekminėmis ir Jurginėmis, savo kilme ir papročiais, legendomis bei meninėmis tradicijomis yra žymiai ankstesnis negu krikščionybė.

Krikščionybė pasistengė margutį suderinti su krikščioniškomis šventėmis.

XII a. katalikų bažnyčia išleido nuostatus, kuriais apibrėžiama kiaušinių vieta bei reikšmė žmogaus gyvenime. Nuo to laiko margutis plačiai paplito visoje Europoje, kaip Velykų atributas.

Pagal seną liaudies tradiciją Prancūzijoje per vestuves jaunieji, dainoms aidint, turėjo iškilmingai visų akivaizdoje suvalgyti margutį ir zuikienos kepsnį, kaip gyvybės ir vaisingumo simbolius. Tik po to jie galėjo pasitraukti nuo sėdžių stalo.

Lietuvoje, kaip ir rytų bei vakarų slavuose, margutis iš pradžių taip pat neturėjo nieko bendro su krikščionyste bei religinėmis apeigomis. Jis buvo laikomas, kaip ir kitose tautose, pavasario pradžios, gyvybės ženklu.

Sutinkant pavasarį, džiaugsmingą sėjos metų, margutis buvo tradicinis pirmosios dienos valgis. Pvz., šitaip yra buvę Biržų apskrityje.

Net piemenukas, išgindamas pavasarį pirmą kartą bandą į laukus, gaudavo dovanoms margutį.

Velykinių margučių puošimo tradicija Lietuvoje buvo visuotinė. Beveik kiekvienas čia parodydamo savo sugebėjimus. Bet aplinkėse išsiskirdavo talentingi puošėjai, daugiausia moterys, kurios sukurdavo aukštos meninės kultūros, originalaus rašto bei kompozicijos margučius.

Kai kas mano, kad velykinių margučių menas yra būdingas vien lietuviams ar baltų tautoms.

Iš tikrųjų tai sena ir labai įvairi daugelio tautų tradicija, kuriai dažnai buvo teikiama ne tik paprotinė, bet ir simbolinė prasmė.

Mažosios Azijos, Afrikos, Indijos, antikinės ir kitos tautos margutį, kaip ir apskritai kiaušinį, laikė gyvybės pradžios

simboliu, o taip pat pavasario atgimimo, džiaugsmo ir gėrio ženklu.

Senose sanskritų knygose apie margutį kalbama, kaip apie gyvybės apraišką, jos užuomazginę pradžią.

Romėje sklido legendos apie magišką kiaušinių galią. Anot vienos iš jų, gimus Aleksandriui Severui, vėsta padėjo raudoną kiaušinį, ir žinys išaiškines, kad šis vaikas taps galingu Romos imperatorium, ir iš tikrųjų juo buvo 222-235 metais.

Etruskų ir net pirmųjų krikščionių kapuose randami margučiai arba paprasti moliniai jų pakaitalai.

Panašus paprotys iki šiol sutinkamas Sumatros saloj.

Jau XX a. pradžioje centrinės Rusijos vietovėse margučiai Velykų švenčių metu buvo nešami ant kapų, kaip mirusiųjų atminimo ženklas.

Irane pavasario lygiadienį — rožių ir vyno šventės dieną — gyventojai vienas kitam dovanodavo po margutį — gyvybės, laimės ir meilės simbolį.

Senovės Egipte margutis buvo siejamas su deivės Izoldos triukšmingomis apeigomis, simbolizuojančiomis vaisingumą.

BALZEKAS MOTOR SALES CHRYSLER Plymouth 4030 South Archer Avenue Chicago, Ill. Since 1933 CHICAGO'S OLDEST CHRYSLER-PLYMOUTH DEALER PHONE: 847-1515

Mykolui Vaidylai paminklui statyti Komiteto pranešimas

BAIKIME MYKOLUI VAIDYLAI STATYTI PAMINKLĄ

Sandaros red. M. Vaidylos paminklui statyti Komitetas š/m. lapkričio 13 d. posėdžiavo, priėmė M. Vaidylos paminklui pastatyti Lietuvių Tautinėse kapinėse paminklo projektą, kuris liūdytu jo atliktus darbus.

Paminklas bus pilkos spalvos granito, šešių pėdų aukščio, trijų pėdų pločio, šiek tiek siaurėjantis į viršų. Granite bus išgraviruota: kairėje pusėje: Gedimino stulpai, papuošti ažuolo lapais, dešinėje — kryžius su medine tvorele ir žemiau tokiu įrašu:

Mykolas Vaidyla 1902-1976 Sandaros Redaktorius Amerikos lietuvių švietėjas

Paminklo atidengimas numatomas kapų puošimo dieną — Memorial Day, 1979 gegužės-May 30, kad iškilmingai galėtų dalyvauti kuo didesnis skaičius žmonių. Mes, lietuviai, būdami dėkingi M. Vaidylai už jo parodytą ištvermę ir didelių nuopelnus bei meilę Lietuvai, norėtume čia lietuviškoje Chicagoje pasigėrėti ir pasidžiaugti pastatytu didingu M. Vaidylos prisiminimui — antkapiu.

Šiam paminklui užbaigti dar trūksta lėšų, todėl komitetas prašo visus lietuvius į talką, prisidėti su auka paminklui pastatyti.

Aukas prašome siųsti adresu: Mykolas Vaidyla Memorial Fund, c/o Mr. V. Uznyš, 3752 West 69 Place, Chicago, Ill. 60629.

KOMITETAS: J. Kuzas V. Uznyš J. Kapačinskas

***** (A T K A R P A) *****

MYKOLAS VAIDYLA MEMORIAL FUND, c/o Mr. V. Uznyš, 3752 W. 69 Place, Chicago, Illinois, 60629.

Siunčiu auką \$.....

Mano pavardė..... Adresas.....

PASSBOOK SAVINGS... the best way to save regularly! 5 1/4% year account. Mutual Federal Savings and Loan. 2212 WEST CERMACK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608. Phone: Virginia 7-7747. HOURS: Mon.-Tue., Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1. SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905.

Nuo 1914 Metų Midland Savings aptar naują taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje. Skaikaitės apdraustos iki \$40,000.00. FRANK ZOGAS President. 5 1/4% paid quarterly 4 Year Savings Certificates Minimum \$5,000. 7 1/2% All accounts compounded daily — Passbook Savings.